

e-manet

“Birçok tanık önünde benden işittiğin sözleri, başkalarına da öğretmeye yeterli olacak güvenilir kişilere EMANET ET.” 2Ti.2:2

Sayı 9 ♦ Nisan – Haziran 2006 ♦ üç aylık ücretsiz e-posta dergisi

içindekiler:

DÜŞÜNCE

Li-Derkenar: “Anlayacak ve Anlatacak Kadar Sabırlı Olmak” (Chuck Faroe)	2
Sabit Mürekkep (Scott Larsen)	3
Alıntılar: Kitap İyi Dosttur	4

KİTAP

Galatyalılar Serisi: Galatyalılar 3:1-4:7, (1. Kısım) (İhsan Özbek)	4
Bir Türk Teolojisine Doğru: Bir Türk Teolojisinin Dışavurumu: Kilise ve Yapısı (1. Kısım) (Ziya Meral)	7
“Onlar Gibi Tapınmamalısınız...”: Uygunlaştırma Senkretizme Dönüşünce (1. Kısım) (Larry Poston)	9

TARİH

Tövbeci Nikon (Demetrios J. Constantelos)	12
---	----

HİZMET

Dua Toplantıları Neden Gereklidir? (Joel Beeke)	13
---	----

KAYNAK

Hıristiyan İlahiyatı Hakkında bir İnceleme (Ken Wiest)	14
--	----

İlkbahar 2006 sayımız sonunda hazır. Ama üç yazının ‘1. Kısım’ olarak yayımlandığını fark edince belki “Bu dergi yalnızca *kısmen* hazır” demek içinizden gelecek! Makaleleri neden taksit taksit siz değerli okuyucularımıza sunuyoruz? Emin olabilirsiniz, amacımız cimri davranmak değildir. Hemen aşağıda, bu derginin var olma nedeni şöyle tanımlanır: “Türk kilise önderlerinin donatılmasına katkıda bulunmak”. Kutsal Kitap anlayışına göre, ruhsal önderin donatılması, bilgi, beceri ve karakter alanlarında ilerlemesini gerektirir. Bu ilerleme *dergi* aracılığıyla sağlanacaksa, *okumanız* gerekiyor tabii ki. Bir yemek hazırlanarak sofrada sunulunca etraftakiler, “Güzele benziyor, eline sağlık” deyip de yemezlerse beslenemezler. Aynı şekilde, dergideki yazılar okunmadıkça bunlardan manen beslenme mümkün olmaz. Bu yüzden size dolu hizmet programlarınız içindeyken sindirebileceğiniz, fazla uzun olmayan yazılar sunmaya gayret ediyoruz. Karakterimizin gelişmesi için çeşitli (bazen de çelişen!) görüşleri okuyarak derin derin düşünmemiz gerekiyor. Bu sayıda dikkat ederseniz iki yazıda “uygunlaştırma” konusu (çelişen olmasa da) farklı açılardan işleniyor. “Uygunlaştırma” (contextualization), bir tanımına göre, “Hem Tanrı Sözü’nün özgün niyetine sadık hem de kültüre duyarlı olarak, Kutsal Kitap’ın gerçeklerini farklı kültürler anlamalı ve uygun bir şekilde iletmek” demektir.¹ Hem uygunlaştırma konusunu işleyen makaleler hem de dergideki diğer yazıların ortak amacı, Rab’imiz İsa’ya hizmet ederken manen beslenmenizdir. O zaman *e-manet*’in yeni sayısına biraz vakit ayırarak oturun ve okuyun. Umarız doyurucu olur. Afiyet olsun!

e-manet Türkiye’de hazırlanarak Türk kilise önderlerine ücretsiz olarak gönderilen üç aylık e-posta Kutsal Kitap ve tanrıbilim dergisidir. *e-manet*, 2. Timoteos 2:2’deki sürecin gerçekleşmesine araç olmayı amaçlamaktadır. Yarının önderlerini donatacak olan bugünkü Türk kilise önderlerinin donatılmasına katkıda bulunmak istiyoruz.

Bu derginin iki ana hedefi var: **olgunlaşma ve hizmet.**

Dergide benimsenen iki temel değer de var: **üstün nitelikli içerik ve okuyucuların yararı.**

Kilise önderlerinin eleştirel düşünme, düşüncelerini net bir biçimde belirtme ve farklı görüşleri sevgide hoş görmekle birlikte Kutsal Yazılar’a göre değerlendirme kapasitelerini geliştirmeleri can alıcı önem taşır. Bu derginin böyle bir gelişim sürecine yarayacak yapıcı bir ortam sağlayacağını umuyoruz. *e-manet*’in yararlı olması için tepkileriniz, istekleriniz ve eleştirilerinizi bildirmeniz gerekecektir. Bunları e-manet@mail.com adresiyle iletebilirsiniz.

“Anlayacak ve Anlatacak Kadar Sabırlı Olmak”

Oğlum bilgisayar konusunda beceriklidir. O kadar ki son günlerde pek karmaşık bir bilgisayar oyununun en son aşamasına gelebilmiş. Hem de en yüksek zorluk düzeyine ayarlanmışken! Hayatın (veya bilgisayarın) cilvesi bu ya, tam o sırada bütün kayıtlı oyunlar silinivermiş!

Oğlum bana, kaybını en kısa zamanda telafi etmek ve son aşamaya tekrar ulaşmak için oyunu en düşük zorluk düzeyinde oynadığını anlattı. “Artık çok zor düzeye antrenmanlı olduğum için eskiden normal derecede zor olanlar bana öylesine kolay geliyor ki!” dedi. Ona, “İşte, buna ‘aşırı öğrenme’ derler” dedim. “Yani, yeterliliğimizi pekiştirmek için normalden daha sıkı antrenman yapmak...”

Bilgisayar oyunu oynarken daha başarılı olmanız diye bu yazıyı yazmadığının farkındasınızdır umarım! Asıl düşündüğüm konu iletişim yeterliliğimizdir.

Belki “İletişime niye antrenman gerekli olsun ki? Zaten her gün konuşuruz, formdayız işte!” diyeceksiniz. Oysa anlatmak ve anlamak (yani iletişim) sandığımız kadar kolay iş değildir. Sık sık çıkan anlaşmazlıklar (ve Türkçe’ye giren “anlatamadım galiba,” “dinleyen kim?,” “ne laf anlamaz insansın be!” gibi sözler) bunun kanıtıdır sanırım.

Anlamak ve anlatmak konusunda kendimize daha sıkı antrenman yaptırmak için iki önerim var ki, ilk bakışta birbiriyle çelişken görünecektir: hem *daha az* hem de *daha çok* konuşmalıyız. Anlatayım...

Daha az konuşmak, ağızımızı kapatıp öbür kişi konuşurken biraz sonra söyleyeceklerimizi hesaplamak anlamına gelmez. Az konuşmak, ağızımızı kapatıp yoğun bir dikkatle karşıdaki kişinin fikirlerini *dinlemek* demektir. Bir Çin atasözüne göre, “İnsanların kendi fikirleri kendi çocukları gibidir: her zaman diğer herkesinkinden daha güzeldir.” Bu yüzden az konuşarak dinlemek zor bir antrenmandır işte!

Acaba farkında mıyız, iyi dinlemek imanlının bir erdemidir. Nitekim Süleyman’ın Özdeyişleri’nde “Akılsız kişi bir şey anlamaktan çok, Kendi düşüncelerini açmaktan hoşlanır” ve “Dinlemeden yanıt vermek, Ahmaklık ve utançtır” ve “Akıllı kişi bilgiyi satın alır, Bilgenin kulağı [not: ağız değil] da bilgi peşindedir” denir (18:2,13,15).

Başkalarının fikirlerini kavramak için dikkatlice dinlemekte olduğu kadar, kendi düşüncelerimizi başkalarına kavratmak için sabır gereklidir. İyi anlatacak kadar sabırlı mıyız?

Tarihçi İlber Ortaylı, hayatını bir dizi söyleşide anlattığı *Zaman Kaybolmaz* adlı kitapta şu gözlemlerde bulunur: “Yumuşak başlı, düşük tansiyonlu, laf ebeliğiyle falan işi geçiştirecek bir toplum değil burası (...) Kulüp kurma, konuşma, tartışma, gazete çıkarma... Bu ‘sabır’ ister. Bu yok. Yani ‘hemen ilk etapta kavgaya girersek, hallederiz işi’ sanıyor insanlar...” (İş Bankası; 2006, s. 124-5).

Daha çok siyasetle alakalı olarak söylenen bu sözler hayatın bütün alanları ve dünyanın bütün toplumları için önem taşımaktadır. Girişim yatırım gerektirir. Bu, anlatma girişimi için özellikle geçerlidir. Düşüncelerimizi kavratmak için ifadelerimize netlik getirecek, önyargıları giderecek ve iletişim sürecini sürdürecektir kadar sabırlı mıyız?

Bilgilendirmenin bütün alanlarında sabır gerekliyse, Müjde’yi anlatırken her zamankinden daha önemlidir: “Rab’bin kulu kavgacı olmamalı. Tersine, herkese şefkatle davranmalı, öğretme yeteneği olmalı, haksızlıklara sabırla dayanmalıdır. Kendisine karşı olanları yumuşak huyla yola getirmeli. Gerçeği anlamaları için Tanrı belki onlara bir tövbe yolu açar. Böylelikle ayılabılır, isteğini yerine getirmeleri için kendilerini tutsak eden İblis’in tuzağından kurtulabilirler” (2Ti.2:24-26).

Böylece inanç savunması ve müjdeleme alanlarına geçince iletişimin doğaüstü, görünmez boyutları da söz konusudur: Bir yandan zihinleri kör eden İblis ve diğer yandan lütfuyla tövbe yolunu açan Tanrı etkindir! Bu esrarengiz iletişim sürecinde bize de önemli bir görev düşer: anlayacak ve anlatacak kadar sabırlı olmak!

Rabbimiz’in yüceltilmesi için bu ‘sıkı antrenman’a razı olmalıyız! ♦

(Chuck Faroe)

Ne tür bir kişiliğe bürüneceğimiz aklımızın ne tür gıdalarla beslendiğine bağlıdır.

-John R.W. Stott, *Aklınız Önemlidir*

Gün boyunca enerjimizi harcadığımız ve odaklandığımız şeyler kişisel ve ruhsal gelişimimizde her zaman çok önemli bir rol oynar. Bunların üzerimizde bıraktığı etkinin önemi, bazı kararlarımız ve bunlara bağlı davranışlarımız belirli bir düzene oturduğu ve sonrasında sıradan bir alışkanlık halini almaya başladığı zaman artar. Bir kova dolusu beyaz boyaya bir damla kırmızı boya damlamasının algılanabilir bir etkisi olmaz; fakat elli yıl boyunca her gün bir damla kırmızı boya damlaması beyaz boyayı tamamen kırmızıya dönüştürür. Boya kovamızın kıpkırmızı olması, aldığımız her bir kararın önemini vurgularken biz bunun etkisini son ana kadar fark etmeyebiliriz. Bir zamanlar ruhsal gelişimle ilgili ders veren bir profesörden duyduğum gibi, nereden başladığımız değil, şu anda nerede olduğumuz ve nerede son bulacağımız önemlidir. Hayatta odaklandığımız şeyler ve verdiğimiz kararlarla aslında nihai olarak ya ruhsal gelişimimizin yararına ya da zararına hareket etmiş oluyoruz.²

Kendi hayatınızı tüm yönleriyle ele alın; aile, arkadaşlar, kilise, iş, okul, dernekler, spor, mahalleniz, kültürel çevreler, siyasi görüşler, medya, eğlence ve okuduğunuz şeyler vb. Bazılarının etkisi diğerlerinden daha fazla olmakla birlikte bizi iyi ya da kötü yönde şekillendirmelerinden kaçmamız zordur. Bizler sadece pasif alıcılar değiliz; özgür irademiz tüm süreç boyunca aktif bir rol oynar.

F.W. Boreham, “verdiğimiz kararlar dönüp dolaşıp bize şekil verir”, demiştir.³ Her zaman olmasa da bizi derinden etkileyecek etmenlere yönelmeyi seçebiliriz. Kültürel çevre gibi bazı etmenler, kendimizi onlardan koruma çabalarımıza rağmen hayatımızın tüm alanına sızarlar. Buna benzer olarak ailemizi de seçemeyiz; ancak arkadaşlarımızın, işimizin, okuduğumuz şeylerin seçiminde özgür olabiliriz. Okuma söz konusu olduğunda Boreham’ın tezini dikkate almalıyız. Bu alanda verdiğimiz kararlar ve yaptığımız seçimler en nihayetinde bize şekil verir.

Kitaplar aklımızı ve ruhumuzu aktif bir şekilde kalıba sokarak biçimlendirir. Bir kitabı bitirdiğinizde, sadece kaçış veya eğlenmek amaçlı okumuş olsanız bile artık eskisinden farklı birisinizdir. Bir inancınız derinleşebilir veya kökleşebilir, hayalinizde bir fikir belirebilir veya yeni bir görüş açısı kazanabilirsiniz. A.W. Tozer, “okuduğunuz şeyler yavaşça zihninizi etkileyerek size biçim verir” diyerek yerinde bir yorum yapmıştır.⁴

Ne okuyacağımız hakkında verdiğimiz kararlar hayati önem taşır. Romalılar 12:2 bize düşüncelerimizin yenilenmesiyle değişmemizi öğütlemektedir.⁵ Biz insanlar sürekli olarak gelişim halindeyizdir. Büyüme sürecimiz hiçbir zaman durmaz. Tanrı’nın harikalarını derin derin düşünmeye çağrılan Hıristiyanlar olarak kitap seçimlerimizi asla hafife almamalıyız. Bir yazarın bakış açısıyla T.S. Elliot bunun önemini anlamıştır:

“Kendisi bilse de bilmese de hayal ürünü bir eserin yazarı bizi bir bütün olarak etkilemeye çalışmaktadır ve bizler de doğamız gereği istesek de istemesek de etkileniriz. Yediğimiz her şeyin bizde, sadece tat alma veya çiğneme zevki dışında başka bir sürü etkisi olduğunu düşünüyorum ve aynı şeyin okuduklarımız için de geçerli olduğuna inanıyorum.”⁶ ◆ (çev: Lara Özharar)

Yirmi birinci yüzyılda kiliseyi bekleyen en büyük görev, belki de akıldışı bir dünyada aklın kalesi olmaktır. Fakat bunun için önce Hıristiyanlar’ın yeniden doğuşun sadece yürek ve irade işi değil, akli da ilgilendiren bir konu olduğunu öğrenmeleri gerekecektir.

Alıntılar: Kitap İyi Dosttur

Kitapsız bir dünyada, Tanrı susmuş, adalet donmuş, doğal bilimler duraksamış, felsefe sakatlanmış, edebiyatın dili tutulmuş ve her şey karanlıkla kaplanmış olur.

Thomas V. Bartholin

Kitap iyi dosttur. Muhabbetlidir, fakat geveze değildir.

Henry Ward Beecher

Çocuk, ana baba kucağında kitapsever olur.

Emilie Buchwald

Kitapsız geçen üç günden sonra sözler yavanlaşır.

Çin Atasözü

Galatyalılar Serisi
İhsan Özbek

II. Galatyalılar 3:1-4:7 (1. Kısım)¹

Metnin Teması: İnsanlar Yasa aracılığıyla değil, iman yoluyla aklanır.

Metnin Kitaptaki Konumu: Pavlus mektubun başlangıç parçasında (1:1-2:21) birkaç ana konuya değinerek Galatya bölgesinde yaşayan imanlıları uyarılmış ve doğru yolda yürümeleri için teşvik etmişti. Önce, aldığı Müjde'yi elçi olsun ya da olmasın bir insandan değil, doğrudan Tanrı'dan öğrendiğini bildirmişti. Elçiler de onun bildirdiği Müjde'yi onaylamıştı ve kabul edilecek başka bir Müjde yoktu. Dolayısıyla sünnet zorunluluğu gibi Yasa'ya dayanan işler, imanlılara dayatılamazdı. Bunu yapan Kefas, Barnabas ve Galatyalılar eleştirilmişti.

İncelemekte olduğumuz ikinci parça ise iman kavramı üzerinde durmaktadır. Aklanmanın iman dışında bir yolu olmadığı ve bütün kutsamaların kaynağının iman olduğu vurgulanmaktadır. Tanrı'nın İbrahim'e ve bizlere verdiği vaatler imandan öte bir unsura, bir eyleme bağlı değildir. İsa Mesih gelene dek insanları eğiten Kutsal Yasa elimizde bulunmaktaydı; ama iman edenler artık Yasa'dan özgür olmuşlardır.

A. Galatyalılar 3:1-14

Metnin Teması: İman yoluyla ruhsal kutsamalara kavuşulur.

Metnin Kitaptaki Konumu: Pavlus bu parçaya da yine 1:6-9 ayetlerinde olduğu gibi duygusal bir tonla Galatyalılar'a seslenerek başlar. Onların kandırılarak (büyülenerek) imanını yanı sıra başka işler/sevaplar yapmaları gerektiğini düşüncelerinden ötürü duyduğu şaşkınlığı gizlemez. İlk paragrafta (3:1-5) sorduğu soruların tümü edebi üslupla sorulan sorulardır ve yanıt beklemez; onlara Yasa'yı uygulayarak değil imanla kurtulduklarını anımsatmak ister. Bir insan günahın suçluluğu gibi zorlu bir yükten yalnızca iman aracılığıyla kurtuluyorsa, nasıl olur da yaşantısını (kutsallaşma sürecini) iman dışında başka bir yolla sürdürmesi gerektiğini düşünebilirdi. Yasa'nın gereklerini yerine getirmenin inanlının aklanması ya da kutsallaşması ile hiçbir ilişkisi yoktur.

Metin Yahudilik yanlılarına yönelik cevaplarında, Yahudiler için en önemli kişi olan İbrahim'le ilgili örnekler vererek görüşlerini kanıtlamaya devam eder. Çünkü Yahudilik yanlıları insanları Yasa'yı uygulamaya çağırırken İbrahim ve Musa'nın yolundan gittiklerini düşünüyor olabilir. 3:7-14 ayetlerinde kutsama ve lanet konuları irdelenmektedir. Bu içerik okuyucuyu Yahudiler'in İbrahim'le Tanrı'nın yaptığı anlaşmanın getirisi olan kutsamaları almak üzere Yasa'nın gereklerini yerine getirip getirmediklerini düşündürmektedir. Ayetlerde vurgulanan ise kutsamaların yalnızca iman aracılığıyla geldiği, lanetin de Yasa'yı uygulamamanın sonucunda gerçekleşen yargı ve ceza olduğudur. İnsanoğlu Yasa'nın buyruklarının tümünü sürekli yerine getirmek zorundadır ki bu da Pavlus'un yazdığına göre olanaksızdır. Yasa imanla ilgili değil, eylemle ilgilidir ve Yasa'nın

buyruklarına uymayanlar lanet altındadır. Lanet ise Mesih'in çarmıhı aracılığıyla kaldırılmıştır. İbrahim'den kaynaklanan kutsamalar ve Ruh vaadi yalnızca iman aracılığıyla yerine gelir.

Ayetlerin İncelenmesi

3:1 Galatyalılar'ın akılsızlığı, düşünmeden hareket etmelerinden kaynaklanmaktadır. Gördüklerine, bildiklerine ve iman ettiklerine aykırı bir düşüncenin peşinden çabucak gidebilmelerine kızan Pavlus onları "akılsız" diyerek azarlamaktadır. Bütün öğrendiklerine, imanlarına aykırı olan görüşü, hem de çok kısa zamanda kabul etmiş olmalarını sorgularken Pavlus "Sizi kim büyüledi?" diye sormaktadır. Doğal olarak gerçek bir büyüün varlığından söz etmek olanaksızdır; Pavlus duygularını konuşma dili ile ifade etmektedir. Aynı soruyu "Kim gözünüzü boyadı?" ya da "Sizi kim kandırdı?" diye sormak da olasıdır.

İsa Mesih'in çarmıha gerilmiş olarak Galatyalılar'ın gözlerinin önünde tasvir edilmesi de benzer bir anlatımın sonucudur. Buradaki tasvir bir resmin ya da bir belgenin gösterilmesi ile değil, doğrudan elçilerin bildirisi ve anlatımı ile gerçekleşmiştir. Pavlus onlara İsa'nın çarmıha gerilmiş olmasını ve sonuçlarını olanca açıklığı ile anlatmıştır.

3:2 Bu soru, Pavlus'un yanıtı zaten bilip karşılık beklemeden sorduğu bir sorudur. Kutsal Ruh'u almaları için etken ne olmuştur? Yasa'nın gereklerini yerine getirmeleri sayesinde Ruh'u almadıklarını biliyorlardı. Üstelik Kutsal Ruh'u almalarına olanak sağlayan durumun duyduklarına iman etmeleri olduğunu da biliyorlardı. O zaman sergiledikleri yasacı tutumun hiçbir gerekçesi yoktu!

3:3 Pavlus yine konuşma dilinin güçlendirme etkisini kullanmaktadır. Bunun için iki karşıt öğeyi, başlangıç ve sonu vurgulamıştır. Ruh'la başlamış olmaları, iman yoluyla başladıkları yeni yaşamlarının başlangıcının Kutsal Ruh'u aldıkları zaman olduğunu anlatmaktadır. Alan Cole, Ruh'la başlama ifadesinin aynı zamanda "doğüstü"nü vurguladığını yazmıştır (bkz. s.133). Yasacılığa dönenler doğüstü ile başlamışken, doğal yöntemlere, yani insan çabasıyla kutsamalara kavuşma gayretine dönmektedir.

3:4 "Acı çektiniz" olarak aktarılan söz üzerinde uzmanlar farklı görüşlere sahiptir. Bu bağlamda fiziksel ya da duygusal olarak acı çekmeye değinilmesini gerektiren bir neden yokmuş gibi gözükmektedir. Dolayısıyla bazı bilginler "acı çektiniz" olarak çevrilen *ἐπάθετε* sözcüğünün Galatya'daki inanlıların yaşadıkları olaylarla ilgili olabileceğini söylemektedir. Bu görüş harfiyen yapılan "acı çektiniz" çevirisinden daha akla yakın gözükmektedir. Bu nedenle ifade "Boşuna mı bu kadar şey yaşadınız?" biçiminde anlaşılmalıdır.

3:5 Tekrar ikinci ayetteki soruya dönülüyor: Yasa'nın gereklerini yaparak mı, yoksa duyduklarınıza iman aracılığıyla mı kutsamalara kavuştunuz? Bu kutsamaların ilki olarak, yine ikinci ayetle paralel biçimde, Kutsal Ruh'u almış olmalarından söz edilmiştir. Ancak bu kez daha fazlası konu edilir: Tanrı Galatyalılar arasında mucizeler de gerçekleştirmiştir. Duyduklarından dolayı ettikleri iman sonucunda yalnızca Kutsal Ruh'un onlardaki varlığını değil, aynı zamanda Tanrı'nın kanıtlayıcı gücünü de görmüşlerdir. Bütün bunlara karşın nasıl olur da insan çabasına dayanmaya hevesli olabilmektedirler?

3:6 Bütün bu tartışmanın yanıtını Pavlus Kutsal Yazılar'dan aktarır ve Yahudiler için en önemli sayılan kişinin yaşamını

örnek verir. Yar.15:6 ayetinden yaptığı aktarmada şöyle yazmaktadır: "İbrahim Tanrı'ya iman etti ve ona doğruluk sayıldı." Yasacılar İbrahim'i izlediklerini öne sürseler de İbrahim'i aklayan onun imanydı, eylemleri değil.

Pavlus, İbrahim'in imanından söz ederken onun Tanrı'nın vaatlerini kabul edişini anlatıyordu. Ne vaatler ne de 'doğru' sayılması İbrahim'in herhangi bir eyleminin sonucu değildi. İbrahim kendisine Tanrı'nın verdiği vaade güvenerek Tanrı ile arasındaki ilişkiyi olması gerektiği gibi algıladığını göstermiş oldu (Rom.4:21-22).

"Sayıldı" sözcüğü insanın Tanrı önündeki durumunu özetlemektedir. İnsan kendi eylemleri, sevapları (iyi işleri) ile Tanrı'nın önünde hiçbir hak ileri süremez. Doğruluğu, aklanmayı ya da herhangi bir kutsamayı alabilmemiz için yaptıklarımız yeterli değildir. Hatta tek başına imanımız bile Tanrı'dan bizi aklamasını isteyebileceğimiz hakkı bize vermez. "Sayılma" imanla etkin olan lütfu ifade eder. "İman yoluyla lütufla kurtuldunuz. Bu sizin başarınız değil, Tanrı'nın armağanıdır. Kimsenin övünmemesi için iyi işlerin ödülü değildir" (Ef.2:8-9).

Galatyalı inanlılar da, biz de İbrahim'in içinde bulunduğu durumdan farklı bir konumda değiliz. Pavlus İbrahim'in imanla doğru sayılması (ya da aklanması) ile Kutsal Ruh'u almak arasında bir paralellik kuruyor. Bunun nedeni doğru sayılma/aklanma gibi kutsamaların Kutsal Ruh'un inanlının yaşamına gelmesiyle eşzamanlı gerçekleşen bir durum olmasıdır. Bu nedenle Kutsal Ruh'u almak ile Kutsal Ruh'un sağladığı kutsamalar Pavlus tarafından neredeyse eşanlamlı olarak kullanılmıştır.

3:7 İbrahim vaade imanla aklanmış olduğundan dolayı, vaadin sağlayacağı kutsamalar da imanla bağlantılı olmalıdır. İbrahim'e verilen vaat soy, toprak ve kutsama içermekteydi (Yar.12:1-3). Vaadin toprak ve kutsama unsurları da soy ile bağlantılıydı (Yar.15:13-16; 22:18). Bütün kutsamalar soy ve soya ilişkin vaadin ayrılmaz bir parçasıydı. İbrahim'in bu kutsamalara kavuşması imana bağlı olduğu için soy ve soy ile bağlantılı kutsamalar da imana bağlı olmalıdır.

"Öyleyse bilinmelidir ki", genetik bağlar, eylemler, yasacı uygulamalar, koyu dindarlık ya da herhangi bir nedenle İbrahim'in soyundan geldiğini ileri sürmek ve kutsamalar üzerinde hak iddia etmek olanaksızdır. Soy için artık önemli olan unsur fiziksel değil, ruhsaldır. İbrahim'in soyu, İbrahim'le aynı imana sahip olanlardır. İbrahim iman aracılığıyla bir soya kavuştuğuna göre, soyu da aynı imanı taşıyanlardır.

3:8 Kutsal Yazı'nın bütün ulusların İbrahim aracılığıyla kutsanacağı öngörüsü Yar.12:3 ayetinde bildirilmektedir. Bu öngörü Yar.22:18'de daha da detaylandırılarak İbrahim'in soyu aracılığıyla kutsamanın gerçekleştirileceği açıklanmıştır.

Kutsamanın bütün uluslara yöneliyor olması bir "müjde"dir. Tanrı yalnızca İsrail halkını değil, iman aracılığıyla İbrahim'in soyu olan bütün ulusları kutsayacaktır. Artık hiçbir ulus için Tanrı'nın halkına katılma olanağından yoksun kalmak bir kesin hüküm değildir. Her ulustan iman eden her birey bu kutsamaya katılacaktır. Bu "kutsama müjdesini" olanaklı kılan da İsa Mesih'in çarmıhından başka bir şey değildir. İsa'nın çarmıhta yaptığı eylem aracılığıyla bütün uluslar Müjde'nin paydaşı olabilmektedir (Ef.2:11-18).

3:9 Yahudilik yanlılarına göre kutsamayı yalnızca İbrahim'in fiziksel soyundan olanlar alabilirdi. Ancak Pavlus İbrahim'in

kutsamayı iman ederek aldığı yineliyor; dolayısıyla İsa'ya iman eden herkesin İbrahim'in imanla kutsama aldığı gerçeğine dayanarak aklanmadan kaynaklanan kutsalaları alabilme ayrıcalığına eriştiğini açıklıyor. Bu yinelemeyle birlikte Pavlus yeni bir konuyu irdelemeye başlar: Lanet altındakiler.

3:10 Burada Pavlus çok önemli ve ağır bir yargıyı ifade etmektedir. Yasa'nın gereklerini yapmış olmaya güvenenlerin hepsi lanet altındadır. Ferisiler'e göre Kutsal Yasa'yı bilmeyen Yahudiler lanet altındaydı (Yu.7:49). Diğer ulusların ise sözünü etmeye gerek bile yoktu. Oysa dindarlık kisvesi altında Yasa'da yazılı olanları yerine getiren ve yaşamlarını yazılı kuralları yerine getirmiş olmanın rahatlığı içinde sürdüren Yahudilik yanlıları, Pavlus'un yazdıkları okudukça lanet altında olduklarını duyuyorlardı. Yalnızca Yahudi olmayan uluslar ve Yasa'yı bilmeyen Yahudiler değil, Yasa'ya bel bağlayan Yahudiler de lanet altındaydı.

“Lanet” sözü Tanrı'nın gazabını ifade etmektedir. Kötü gözle bir bakış, kötü sözlerle bağlama ya da nazar etmeyi değil, bu ayette lanet sözü doğrudan Tanrı'nın günaha karşı yargısını anlatmaktadır.

Pavlus görüşünü kanıtlamak için Yas.27:26 ayetinden alıntı yapmaktadır. Alıntı yapılan ayette “her şeyi” sözü geçmemesine karşın, bir sonraki ayette Yas.28:1 ve Yas.28:15,58 ayetlerinde buyrukların “hepsini” yerine getirme koşulu açıkça bildirilmiştir.

Yasa'yı yerine getirmeye çalışan hiçbir Yahudi, buyrukların tümünü sürekli yerine getiremezdi. Yasa harfiyen uyularak yerine getirilirse kutsama/kurtuluş kazandıracak bir yarışma talimatnamesi değildi; iman yoluyla kurtulmuş kutsalların kutsallıkta eğitilmesi işlevi ile İsa Mesih'in gelişine dek yürürlükte olan bir eğitim kılavuzuydu (Gal.3:25; Rom.7:7; 15:4). Kurtuluşlarını ya da alacakları kutsalaları bu kılavuzun tümünü yerine getirmeye bağlı kılanlar, kendilerini yargı altına sokar (Rom.2:12-13). Çünkü kimse bu kurallara tümüyle uyamaz ve uyacağını söyleyip uymayan da lanet altındadır.

3:11 Zaten kimsenin Yasa'ya tümüyle uyması gerekmemektedir. Tanrı katında aklanmak için Yasa'nın işlevi yoktur. Pavlus bu ifadeyi Kutsal Yazılar'dan kanıtlamak için bu kez Hab.2:4 ayetini alıntılamaştır: “İmanla aklanacak yaşayacaktır”.

Peygamber Habakkuk'un kitabında ayetin İbranice yazılışı biraz farklıdır: “Doğru kişi sadakatiyle yaşayacaktır”. Daha önceki ayetlerde de görüleceği gibi doğruluk ve aklanma ifadeleri Kutsal Kitap'ta kimi zaman birbirlerinin yerine geçecek biçimde kullanılır (3:6). Bir kişi iman aracılığıyla doğru sayılır ve ona yöneltilmiş bütün suçlamalardan, günah yargısından bu iman aracılığıyla aklanmış olur. Bu ayetteki açıklanmayı bekleyen durum ise sadakat ile iman arasındaki ilişkidir. İbranice “muna sözcüğü “sadakat” anlamında kullanılmaktaydı. Ancak sadakatin temelinde iman olmalıdır. İman olmadan sadakat söz konusu değildir. Bu nedenle söz konusu Habakkuk metni, Septuaginta tercümesinde de “imanla” diye çevrilmiştir.

3:12 Yasa ile iman birbirleriyle uzlaşamaz. Yasa'nın kurallarına uyma çabası imanı gerektirmeyeceği için Yasa imana dayanmaz. İnsanlar imana sahip olmadan, yalnızca kurallara uyuyor olmak için sofuluk ve dindarlıkla Yasa'yı yerine getiriyor olabilir. Ancak bu onların Tanrı ile imana dayalı bir ilişki içinde oldukları anlamına gelmez.

Durumu açıklamak için Pavlus Lev.18:5 ayetinin bir kısmını aktarır: “Yasa'nın gereklerini yapan, onlar sayesinde yaşayacaktır.” Yasa ve iman birbirlerinden iki farklı yönde ilerlemektedir. Yasa eylemi zorunlu kılmaktadır ve Yasa'ya bel bağlayanlar onun gerektirdiklerini yerine getirmek üzere sürekli çalışmak durumundadır. İman ise eyleme değil, lütfu bağlıdır (bkz. 3:6 ile ilgili açıklama) ve insanın yaşamında iman edilene güven ve huzurla açığa çıkar.

3:13-14 Bu ayetlerde kurtuluşun sistematiği açıklanmaktadır. İbrahim'e verilen kutsamadan bütün ulusların yararlanabilmesi Mesih İsa aracılığıyla olmuştur. Bütün ulusların imanla İbrahim'in soyuna katılabilmesine olanak tanınmasını sağlanmasında imanın odağı, Mesih'in çarmıhtaki eylemi olarak gösterilmektedir. Bu kutsama ancak Mesih İsa ve çarmıhtaki eylemine iman edildiğinde geçerlilik kazanmaktadır. Kutsal Ruh armağanı da Tanrı'nın ailesine girmiş olmanın bir işaretidir. İbrahim'in soyuna katılmak ve Tanrı'nın Ruh'u nu alarak O'nun ailesine katılmak imanın sağladığı kutsamadır. İsa'ya iman eden herkes Ruh'u alır (1Ko.12:13; Ef.1:13-14). Özetleyecek olursak, hem İbrahim'e vaat edilen kutsama (miras, göksel yaşam, İbrahim'in soyundan olmak vb.) hem de Ruh'un verileceği vaadi (Hez.36:24-28; Yoe.2:28-32) yalnızca imanla gerçekleşir.

İsa'ya iman edenlerin mirasçı olacakları düşüncesinin kaynağı Rom.4:13 ayetidir: “Çünkü İbrahim'e ve soyuna dünyanın mirasçısı olma vaadi Kutsal Yasa yoluyla değil, imandan gelen aklanma yoluyla verildi”. Burada verilen vaat şudur: İbrahim birçok ulusu kucaklayan sayısız insanın atası olacaktır, vaat edilen toprağı alacaktır ve bütün insanların kutsanması için aracı olacaktır. Pavlus “dünyayı miras almak” ile Tanrı'nın halkına vaat ettiği her şeyi kastetmektedir (bkz. Moo, s.274).

“Mesih bizim için lanetlenerek bizi Yasa'nın lanetinden kurtardı”. Pavlus burada öncelikle Yahudiler'i kastediyor olmalı. Yasa'nın verildiği halk Yasa'yı yerine getiremediği için lanet altında kalmıştır. Yas. 27:11-26 ve Yas. 28:15-29 ayetleri Yasa'yı yerine getirmeyenlerin nasıl lanetlerle karşılaşacağına ilişkin ayrıntılı bir listeyi içermektedir. Mesih İsa'ya iman eden Yahudiler, Kutsal Yasa'nın bu yargısından özgür olma ayrıcalığına kavuşmuştur. Ama yalnız Yahudiler mi “Yasa”nın yargısı altında kalmıştır? Yazılı yasalarla tanışmamış olsa da her insan yüreğinde ahlaki ya da toplumsal bazı kuralları, yasaları taşır ve bu kuralları bütünüyle yerine getiremediğinde Yahudi olmayan bu kişi de “yasa”nın laneti altında kalır (Rom.2:12-16). İsa Mesih'e iman edenler hem Yahudi Yasası'nın hem de bütün ahlaksal, toplumsal, kültürel yasaların lanetinden özgür kalır.

Çünkü İsa Mesih çarmıhta laneti üzerine almıştır. Pavlus burada Kutsal Yazılar'dan alıntı yapmaktadır (Yas.21:22-23). Fung'un yazdığına göre bu ayetlerde geçen asılma eylemi suçlunun infazı gerçekleştikten sonra teşhir amacıyla bir ağacın üzerine asılmasını ifade etmektedir. Ancak İsa'nın durumunda tahta çarmıhın üzerinde infaz edilmesini işaret eder. Yine Fung, Pavlus'un ayeti kullanımına dikkat çeker; Pavlus, Mesih İsa'nın ‘Tanrı tarafından lanetlendiğini söylemez’ (bkz. s.148). Pavlus'un söylediği yukarıda açıkladığımız gibi, İsa Mesih'in bütün iman edenlerin yerine geçerek, onların yerine laneti/yargıyı üzerine almasıdır. Dolayısıyla bu ölüm Tanrı'nın insanlığı kurtarma tasarısına uymak üzere Mesih'in çarmıh üzerindeki utanca, yargıya boyun eğmesidir (Ibr.12:2). ♦

Bir Türk Teolojisine Doğru

Ziya Meral

V. Bir Türk Teolojisinin Dışavurumu: Kilise ve Yapısı

Düşüncelerin Dışavurumu (I)

Yapılan uygunlaştırma (contextualization) çalışmaları çoğu zaman sadece fiziki görünüş üzerinde durmuştur. Uygunlaştırmanın amacı, topluma en uygun şekliyle Mesih inancını yaşamaktır. Bazı misyologlar Mesih inancını İslami kültüre sahip bir yerde uygun bir şekilde iletmenin ve yaşamanın altı seviyesi olduğunu öğretir: U1, U2, U3, U4, U5 ve U6. Bunlar üretilmiş seviyeler değildir, zaten var olan uygunlaştırma çalışmalarını daha iyi anlayabilmek için geliştirilmiş sınıflandırmalardır. U1’dekiler, başka ülkelerden gelen müjdecilerin kurduğu tipik, tapınma yerlerinin düzeni ve kullanılan dilin müjdecinin geldiği ülkedekiyle aynı olan topluluklardır. U2’dekilerin U1’dekilerden farklılığı kilisede yerel dilin kullanılmasındadır. U2’deki topluluklar yerel dili kullanmalarına rağmen İslami terminoloji kullanmaz, kendi dillerinde ‘Hıristiyan’ terminolojisi kullanır. U3 temel olarak U2 ile aynıdır, ama U3’tekiler yerel müziklerin, kıyafetlerin, sanatın ve öteki yerel kültürel öğelerin kullanılmasıyla U2’dekilerden farklılaşır. U3’teki topluluklar neyin kültürel neyin İslami olduğunu ayırt edip, kültürel formları tutarken İslami formları reddeder. U1, 2, 3’teki imanlılar kendilerini ‘Hıristiyan’ diye adlandırır. U4 seviyesi U3’e yakındır, ancak U4’te Kutsal Kitap’a aykırı düşmeyen bazı İslami tapınma metotları kilisede kullanılır. Örneğin secde etmek, tapınmadan önce bir çeşit abdest almak, dua ederken Kudüs’e doğru dönmek, Kutsal Kitap’ı okumadan önce temizlenmek ve yüksek yerlerde muhafaza etmek, domuz yememek, alkol kullanmamak, evde köpek beslememek gibi. U4 toplulukları kendilerini ‘Hıristiyan’ yerine, ‘İsa’yı takip edenler’ diye adlandırır. Her ne kadar İslamiyet’e yakın olsalar da Müslümanlar onların İsa’yı takip ettiğini ve Müslüman olmadıklarını bilir. U5 ile U4’ün arasındaki temel fark kişisel kimlik tanımıdır. U4’teki imanlılar kendilerini ‘İsevi’ olarak adlandırırken, U5’teki imanlılar kendilerini ‘İsa’nın Müslüman takipçileri’ olarak adlandırır. Bu 6. sayıda bahsettiğim ‘İsa’ya adanmış Yahudiler’ adlı topluluklarda olduğu gibi Mesih inancını kendi kültürlerinin bir parçası olarak görmekle aynıdır. U5’tekiler ‘herkesle herkes olmak’ fikriyle Müslümanlar’ın arasında yaşar. Bazen teolojik farklılıkları onları ana İslami düşünceden dışlanmaya itse de, camidekilerin cemaat olarak iman etmesi halinde orası Mesihçi bir cami olabilir. U4’teki imanlıların Hıristiyan olduklarının anlaşılmasına rağmen, birçok noktada Müslümanlar U5’teki imanlıları kendileri gibi Müslüman sanmakta, ama onların garipliklerini sezmektedirler. U6’ya gelince, imanlı, kimliğini tamamen gizli tutar, hâlâ İslami kurullarla İslami toplulukta yaşar ve birisiyle çok yaklaştığında inancını paylaşır.¹ Kişisel olarak ben U4 seviyesine kadar olan uygunlaştırmanın kültürel konumda kabul edilebileceğine, muhtemelen Türkiye’nin bazı kesimlerinde etkin olacağına inanıyorum. Ancak Türkiye’nin birçok yeri için U3 modeli iyi bir örnek sunabilir bize. U5 ve U6’nın metotları bazı iyi meyveler veriyorsa da Müslüman halk çoğu kez, bazen haklı olarak, kendilerini kandırılmış hissetmiş ve kendilerini Müjde’ye daha yakın hissetmek yerine daha nefret etmişlerdir. Aynı zamanda kişisel olarak U5 ve U6 modellerinin teolojik olarak çok yanlış yollara doğru ilerlediğini söylemeliyim. U4’ü uygulayan topluluklara örnek, Bangladeş’teki Mesihçi Kiliseler’dir. Bu kiliselerde imanlılar ayakkabılarını çıkararak içeri girer, kadın ve erkek ayrı yerlerde yere oturur.² Kadınların başı örtülüdür. Pastör de bir imam gibi kilisenin önünde oturur; tapınma, topluca söylenen ilahilerden ve Kutsal Kitap’ın bazı bölümlerinin belli bir makamla okunmasından oluşur. Kutsal Kitap, camilerdeki gibi okuma sehparlarının üstünde okunur. İmanlılar, uzun sakalları ve kıyafetleriyle halktan farklı görünmez. Kesinlikle domuz eti yemez ve alkol kullanmazlar. Bu model Türkiye’nin birçok yerine uymayacağı açıktır. Öyleyse sormamız gereken, bir Türk kilisesinin nasıl görünmesi gerektiğidir. Acaba kiliselerde yerde mi oturmalı mıyız yoksa sandalyede mi? Ne çeşit müzik yapmalıyız? Maalesef birçok Türk kilisesi hem görünüş tarzıyla, hem yaptıkları müzikle bir Amerikan kilisesinden farksızdır; U2 sınıflandırmasına girmektedir. Bizim Kutsal Kitap sınırları içerisinde, alt kültürlerle uygun U3 ve U4 seviyelerinde kiliseler geliştirmeye ihtiyacımız vardır.

Türkiye gerçekten bir kültür mozağıdır. Trabzon’la İzmir ve Diyarbakır arasında açık

kültürel farklar vardır. Kaldı ki aynı şehir içinde bile farklı sosyoekonomik tabakalar farklı kültürlerle aittir. Örneğin Doğu'da sevilen sazlı darbukalı müzikler ve onların ifade ettiği kültür, İstanbul'da üniversitede okuyan, alternatif rock seven kitleye uygun düşmeyecektir. Bu yüzden Türk Kilisesi genel sınırların içerisinde oldukça yöresel ve ulaşmaya çalıştığı kitleye göre renklenmelidir. Bu arada, kültürlerin hızla değiştiğini ve tüm kültürlerin içerdikleri iyi ve kötü şeyler olduğunu belirtmem gerekir. Çağrıldığımız misyon, yerel gelenekleri korumak ve değişen değerler arasında eski kültürlerimizi savunmak değildir. Amacımız, günümüzde Kutsal Kitap'a ters düşmeyecek şekilde ulaşmak istediğimiz gruba en uygun şekilde ulaşmaktır. Bu da Karadeniz'de 'Ha İsa ha!' diye horon çekmek, Doğu'da sazla halay çekmek ve büyük şehirlerde 'İsa bir numara, en büyük!' diye rap müzik yapmak demektir. Karadeniz'in bir köyünde hizmet eden

pastörün takalar her denize açıldığında onlara iskeleden bereket duası etmeye çıkacağı gibi, hip-hopçu gençler arasında çalışan pastör de onların kay kay yarışmalarında destek olmak için hazır bulunacaktır. Ankara'da devlet memurlarından oluşan bir kilisede, takım elbise ve kravatla Türk Sanat Musikisi tonlamasında 'Ya Rab İsam Layıksın Sen' diye ilahi söylemek uygun olacaktır. Diyarbakır'da 'Hude İsa' diye dua eden, davulla zurna eşliğinde halaylar çeken bir grup, Konya'nın bir köyünde halı üstünde, kadınların ve erkeklerin ayrı oturduğu, pastörün tapınmada mezmurları makamla söylediği, sazla ve kaşıkla yapılan müzikte onlara katılmalıdır. Alevi geçmişli imanlılarla bir İsevi Evi kurmak, sazla, halk oyunlarıyla İsa'yı kutlamak ve yaşamak olacaktır. Ama yukarıda örnek verilen alt kültürlerin hiçbiri diğerine eleştirici gözle veya yargılayıcı biçimde bakmamalıdır. Bodrum'daki kilise eğer cumartesi gecesi sabaha karşı 5'te gün doğuşunu karşılayan tapınmalar yaparsa, pastörlerinin saçları uzun, kıyafetleri dağınık olursa, elinde gitarı 'Gün doğarken, yeniden İsa'daki yeniliğimiz, umudumuz ve anlamımız' diye şarkı söylerse, Diyarbakır'daki, Ankara'daki, Trabzon'daki kiliseler onları kendi normlarına girmedikleri için reddetmemelidirler. Aynı zamanda hip-hop, rap, rock yapan kiliselerimiz de, İstanbul'un varoşlarında, bağıri yanık arabesk ilahiler söyleyen ve o tabakanın bir türlü uyamadıkları dünyaya verdikleri tepkileri yüksek sesle bağırarak kiliseye, aynı bedende var olduğumuzun bilinciyle sahip çıkmalıdır. Bazen bizler maalesef kültürlerimizin tutucu değerlerini ve kişisel görüşlerimizi inancımızla karıştırıyoruz. Örneğin bir Kamboçyalı, bir Hintli ve bir Türk olan ben, saatlerce bir erkeğin küpe takmasının günah olup olmadığını tartışmak zorunda kaldık bir süre önce. Her iki arkadaş da hâlâ bunun günah olduğuna ve erkeğin tövbe etmesi gerektiğine inanıyor. Ancak buradaki norm kültürelidir. Yine Hindistan'da sinemaya gitmek günah sayılırken, sinemada gösterilen filmin aynısını evde izlemenin sakıncası yoktur; sorun, kültürel olarak eski zamanlardan beri sinemaların kötü insanların gittikleri bir yer olarak görülmesinden kaynaklanmaktadır. Küpe takmak burada ve bazı yerlerde hoş karşılanmayabilir ve başkalarına sürçme sebebi olmaması için bir imanıdan küpelerini çıkarması istenebilir. Bu kesinlikle günah kelimesiyle etiketlenmemeli ve dikkat edilmelidir. Avrupa'da küpeleri ve renkli saçları olan pastörler vardır. Tabii ki Türkiye'de bir pastörün küpe takması hiç de doğru olmayacaktır; bu yüzden takılmamalıdır. Ama kutsal kıldığımız şeylerin temeli, bizim kişisel değer yargılarımız mı kültürel beklentiler mi yoksa Kutsal Kitap mı olmalıdır? Bizler Kutsal Kitap'ın konuşmadığı konularda dogmalar üretirken çok dikkatli olmalıyız. Hele eğer bu sorun aynı kültür içinde farklı sosyoekonomik çevrelere ait olduğumuzdan kaynaklanıyorsa, bizden farklı imanlıları yargılamak büyük bir hata olacaktır. Unutulmamalıdır ki kültürler statik değildir ve globalleşme süreci tüm alt kültürleri etkilemektedir. Bundan 15 yıl önce Doğu'da kot pantolon giymek erkek için küçük düşürücüydü, oysa bugün yaygın olarak giyilmektedir. Kuşaklar arasındaki farklılık ve gerginlik, yaşları ilerleyen pastörlerle gençler arasında da vardır ve olacaktır. Güney Kore'de veya kültürel yapılanmaları tutucu olan başka kültürlerde kilise, yeni kuşaklara ulaşmakta gitgide artan ölçüde zorluk çekmektedir ve çekecektir. Yapılan en büyük hata, yeni kuşakları geçmiş kuşakların yaşam tarzına zorlamaktır. Onlara sunulan hizmet, onların kültürüne ve yaşadıkları yerin sosyal yapısına göre yapılmalıdır. Dünyadaki Müslümanlar'ın yaklaşık %60'ı 19 yaşın altındadır. Bu %60, MTV gibi kanallar, köylerde bile olan çanak antenler, radyolardaki yabancı müzikler ve en önemlisi de internet aracılığıyla birbirlerine bağlıdır. Kıyafetleri, dinledikleri müzikler dünyanın her yerinde gitgide birbirine benzemektedir. Hollywood filmleri, dinledikleri şarkılar onların dünya görüşlerini inşa etmektedir. Bu nesil kesinlikle ve kesinlikle bundan 20 yıl öncesinin orta yaş aile kitesinden farklıdır ve 10 yıl içerisinde dünya Müslümanlarının orta yaşlı aileleri olacaklardır. Bu kitle dünya tarihinde şimdiye kadar İslami ülkelere ulaşmak için geliştirilen tüm modelleri etkisiz kılmakta ve en kısa zamanda müjdelere çalışmamızda yeni bir paradigma gerektirmektedir.³ ◆

6. PUF

“Onlar Gibi Tapınmamalısınız...”: Uygunlaştırma Senkretizme* Dönüşünce (1. Kısım)

Larry Poston¹

Dar Yol

Kutsal Kitap, Müjde’yi duyuranları, yeni imanlılar yetiştirenleri ve yeni kiliseler kurmaya çalışanları görüntüde birbirine karşıt olan iki ilkeyle sınırlanmış dar bir yoldan yürümeye çağırılmaktadır. Bu ilkelerden biri *kapsayıcı* (öbür dinlerin bazı yönlerine açık) görünürken, diğeri *epey dışlayıcıdır* (yani diğer dinleri kesin bir şekilde reddeder).

Bir yandan Elçi Pavlus’un 1Ko.9:19-22’deki şu sözlerini görürüz:

Ben özgürüm, kimsenin kölesi değilim. Ama daha çok kişi kazanayım diye herkesin kölesi oldum. Yahudiler’i kazanmak için Yahudiler’e Yahudi gibi davrandım. Kendim Kutsal Yasa’nın denetiminde olmadığım halde, Yasa altında olanları kazanmak için onlara Yasa altındaymışım gibi davrandım. Tanrı’nın Yasası’na sahip olmayan biri değilim, Mesih’in Yasası altındayım. Buna karşın, Yasa’ya sahip olmayanları kazanmak için Yasa’ya sahip değilmişim gibi davrandım. Güçsüzleri kazanmak için onlarla güçsüz oldum. Ne yapıp yapıp bazılarını kurtarmak için herkesle her şey oldum. [vurgu eklenmiştir]

Bu sözlerde insanları Mesih’e kazanmak adına kültürel farklılıklara uyum sağlamaya açıklık gösterildiğine tanık oluruz. Pavlus Yahudiler’le konuşurken Yahudi kökenine vurgu yapmakta (Elç.13:16-43’de yaptığı gibi), Yahudi olmayanlarla konuşurken ise Yahudilik’ini bir kenara bırakmaktadır (Elç.17:22-31’de yaptığı gibi).

Pavlus’un kullandığı “her şey” ifadesinin birebir anlamda ele alınamayacağı açıktır. Örneğin, eminim ki elçi, hırsızları kazanmak için hırsız ya da fahişeleri kazanmak için fahişe olmayı asla öğütlememektedir. Burada, Kutsal Kitap’ta Tanrı’nın yasasına başkaldırı anlamına geldiği belli olan eylemlerle ilgili hiçbir “boşluk” bulunmaz. Fakat bunun dışında 1Ko.9’daki “herkesle her şey olmak” ilkesi, günümüzde neredeyse herkes tarafından Kutsal Kitap’ın onayladığı bir misyonerlik taktiği olarak yorumlanır. Misyonerler, hedef kitlelere yönelik “dinamik denklik” ve benzeri yaklaşımlar yoluyla iletişim kurarak mümkün olduğu kadar Hristiyan olmayan kültürleri kucaklamaya çalışırlar.

Fakat Müjde’nin böylece uygunlaştırma (contextualization) yoluyla yayılması ürün verip bireylerle topluluklar Mesih İsa’yı yaşamlarının Rab’bi olarak kabul ettiği durumlarda, dünyamızın çeşitli kültürlerinde Kutsal Kitap’ın öğrenci yetiştirme ve kilise kurma konularına ilişkin hangi yol gösterici ilkeleri bulunur? Kişinin yerel kültürüne ait hangi öğeler korunmalı, hangileri terk edilmelidir? Özellikle sormamız gereken sorulardan biri şudur: Ruh’ta yeniden doğmuş kişiler yerel dini inançlar ve uygulamalar karşısında nasıl davranmalıdır? Tam da bu konuyla ilgili Yasa’nın Tekrarı 12:1-4’te belirtilen başka bir ilke gözümüze çarpar:

Atalarınızın Tanrısı RAB’bin mülk edinmek için size verdiği ülkede yaşamınız boyunca uymanız gereken kurallar, ilkeler şunlardır: Topraklarını alacağınız ulusların ilahlarına taptıkları yüksek dağlardaki, tepelerdeki, bol yapraklı her ağacın altındaki yerleri tümüyle yıkacaksınız. Sunaklarını yıkacak, dikili taşlarını parçalayacak, Aşera putlarını yakacak, öbür putlarını parça parça edeceksiniz. İlahlarının adlarını oradan sileceksiniz. Siz Tanrınız RAB’be bu biçimde tapmamalısınız. [vurgu eklenmiştir]

Bu buyruğa göre, yerel dini öğretilerle ilişkili öğelerin en azından terk edilmesi ve birçok durumda tamamen ortadan kaldırılması gerektiği bellidir. İnanıyorum ki, 1Ko. 9’daki açıklamaya dayandırdığımız uygunlaştırma ilkelerimiz, Yas. 12 tarafından dengelenip kısıtlanmalıdır. Basitçe ifade etmek gerekirse, **Hristiyanlık dışı dini uygulamaların Hristiyan inancına taşınması asla hoş görülmemelidir.**

Bu ilkenin, Hristiyanlık tarihi boyunca birçok olayda geniş çapta yok sayıldığı kolayca görülür. Çoğunlukla Ortaçağ’da, Avrupalı halkları Hristiyanlık’a döndürmeye çalışan Roma Katolikliği misyonerleri, insanların yeni inanışlarına “kolayca” uyum sağlamaları ve “rahat” hissetmeleri için zaman içinde Katolikler tarafından tamamen özümseenecek olan pek çok putperest öğeyi ve uygulamayı Hristiyanlık inancına soktular. Loraine Boettner, Roma Katolikliği’yle ilgili çalışmasında kırk beş putperest öğeden söz etmektedir.² Bunların bazıları, zamanla Doğu Ortodoksluğu’na ve kimi Protestan gruplar içine de taşındı. Sonuç olarak, günümüz dünyası içinde belki de

* Senkretizm: “Birbirinden ayrı düşünce, inanış veya öğretileri kaynaştırmaya” çalışmak. (bkz. *TDK Türkçe Sözlük*)

Hıristiyanlar'ın çoğunluğu için “gerçek Hıristiyanlık'ın” aslında ne olduğunun farkına varmak güçtür. Bazı insanlar, ırk, etnik köken ya da ulustan bağımsız olarak Mesih'in bütün öğrencilerine “ortak bir payda” oluşturan ayırt edici ve Kutsal Kitap'a dayalı bir “Hıristiyan” inançlar ve uygulamalar kümesi olup olmadığını sorabilir.

Bu tür sorular birçok Hıristiyan'ın misyonerlik girişimleri nedeniyle, seküler sosyologlar, psikologlar ve antropologlar tarafından yöneltilen eleştirilerden kaçınmaya çalıştıkları günümüzde özel öneme sahiptir. Bir süredir, bu akademik branşlardan olan uzmanlar on sekizinci, on dokuzuncu ve yirminci yüzyılın başlarını tanımlayan ve “emperyalizm” ya da “kolonileşme” adını verdikleri Hıristiyan misyonerlik yaklaşımlarına karşı şiddetli eleştirilerde bulunmaktadır. Zaman zaman bireysel yönden bu suçlamalarda doğruluk payı bulunmasına rağmen (inanıyorum ki, eleştirilerin iddia ettiği seviyeden çok uzak olmasına rağmen), bazı çağdaş Hıristiyan kuruluşlar, görünüşe göre “sefil geçmişimiz” olarak gördükleri davranışları değiştirme amacıyla aşırı tepkiler göstermiştir.

Sonuç olarak, yirminci yüzyılın ortalarından beri neredeyse tüm misyonerlik stratejileri, Hıristiyan Müjdesi'ni, Hıristiyan teolojisini ve Hıristiyan kurumlarını “yerelleştirme” ve “uygunlaştırma” girişimleri çerçevesinde oluşturulmaktadır. Bu eylemlere verilen başlıca destek kaynağı 1Ko. 9 olmakla birlikte ne yazık ki, Yas.12 çoğunlukla ihmal edilmekte ve bu ihmal sonucu birçok tartışmalı inanca, uygulamaya ve yapıya yer verilmektedir. Bu makalenin amacı doğrultusunda, bu türden bir yapı sergileyen Protestan kökenli üç oluşumu değerlendirmek ve tartışmaya açmak istiyorum: “Hıristiyan tekkeleri”, “Mesihçi havralar” ve “İsa camileri”.

“Hıristiyan tekkeleri”, “Mesihçi havralar” ve “İsa camileri” hakkında

Hıristiyan tekkeleri (aşramları) kavramı, yirminci yüzyılın ilk yarısında Hindistan'a misyoner olarak giden E. Stanley Jones'un (1884-1973) hizmetiyle ortaya çıktı. Hıristiyanlık'ın giderek Batı medeniyeti ve Hindistan'daki sınıf (kast) sisteminden dışlanmış en alttakilerle ilişkilendirildiğini gören Jones, dikkatini üst sınıflardaki entelektüellere yöneltti. Hindu entelektüelleriyle ‘Yuvarlak Masa felsefe tartışmaları’ olarak bilinen bir platform başlattı ve Hindular'ın bir araya geldiği ‘tekke’ (aşram) adı verilen oluşumu Hıristiyanlık'a uyarladı. Böylece İsa Mesih'e iman eden bireyler, aslen Hint kökenli olan sosyal yapıların bir parçası haline gelebildi. Jones yöntemlerini ve düşüncelerini, yazdığı iki kitap ile ortaya koydu: *Hindistan Yolunda Mesih (The Christ of the Indian Road)* ve *Yuvarlak Masada Mesih (Christ at the Round Table)*.

Mesihçi Yahudilik'in kökenleri, 1915'de Mark Levi'nin kurduğu İbrani Hıristiyan Birliği'ne dayanmaktadır. Hareket, Moişe Rosen'in 1967'de İsrail'in Altı Gün Savaşı'ndan sonra kurduğu ‘İsa’ya adanmış Yahudiler’ (Jews for Jesus) kuruluşuna dek bir atılım yapmadı. 1975'de ‘İbrani Hıristiyan Birliği’ adını ‘Amerika Mesihçi Yahudilik Birliği’ olarak değiştirdi ve 1986'da ‘Uluslararası Mesihçi Topluluklar ve Havralar Birliği’ kuruldu. Bu birliğin üyelerinin uygulamaları çok çeşitli olmasına rağmen, Mesihçi Yahudiler genelde Eski Antlaşma dönemi İsrail'in bayramları, şölenleri ve oruçlarını uygular (ve Hıristiyanlar'a özgü Paskalya ya da Noel gibi bayramları kutlamazlar), Eski Antlaşma yasalarına göre yemek yer, takkeler ve püsküller takar ve kendilerine ‘Hıristiyan’ demez, haç simgesini kullanmayı reddeder. Bunların birçoğu, dış görünüş bakımından Ortodoks Yahudiler'den farklı olmayan bir yaşam sürer. Bu hareketle ilgili birçok kitap yayınlanmış olup bunların en iyilerinden biri Carol Harris-Shapiro'nun *Mesihçi Yahudilik* adlı kitabıdır.³

Mesihçi Yahudilik hareketinin bir uzantısı olarak ortaya ‘İsa camileri’ çıkmıştır. “Müslüman Hıristiyanlar” adına cami dedikleri yerde bir araya gelip günde beş kere Allah'a, İsa aracılığıyla Arapça dua eder. Ramazanlarda oruçlarını tutmaya devam eden bu kişiler, bu süre boyunca İsa'ya tapınmaya adanır, İslami helal inanişına uygun olarak yemek yer. Bazı kişiler, İslam'ı açıkça terk etmenin sosyal dışlanma ve hatta ölümle cezalandırıldığı İslam ülkelerinde İsa Mesih'e iman edenler için en uygun yolun bu olduğunu savunur. Bu hareketle ilgili makaleler arasında Erich Bridges'in *İsa Camileri ve Müslüman Hıristiyanlar Hakkında*⁴ ve Phil Parshall'ın *Tehlike! Uygunlaştırmada Yeni Yönlere*⁵ adlı çalışmaları öne çıkar.

Genel olarak, bu tür uygunlaştırmanın amacı belirli bir kültürün üyelerinin kültürel sınırları çiğnemenin ve yeni bir kültür oluşturmadan tek gerçek Tanrı'yı tanıyıp O'na tapınabilecekleri bir ortam yaratmaktır. Eğer bireyin Hıristiyan olduktan sonra kültüründen gelen dini uygulamaların birçoğunu korumasına izin verilirse, Hıristiyan inancının insanlara daha çekici ve/veya “tehlikesiz” görüneceği varsayılmaktadır. Sonuç olarak, iman edenlerin sayısı şaşırtıcı biçimde artış gösterecektir. 1Ko. 9'a dayanarak bu yaklaşımın, “nötr” kültürel uygulamalar, yani Kutsal Kitap'ın yasaklamadığı inanışlar ve eylemler bakımından geçerli olduğunu kabul edebiliriz. Fakat hem İsa Mesih'e iman edip hem de eski dini alışkanlıklarını sürdüren birey veya topluluk söz konusu olduğunda, Yas.12'nin böyle bir yaklaşımı tamamen geçersiz kıldığına inanıyorum. Belli başlı dini yapıların korunması, senkretizm yoluyla Kutsal Kitap inancını ‘sulandırır’. Yas.12'yi göz önünde tutarak yukarıda söz edilen üç hareketi daha yakından inceleyelim.

E. Stanley Jones, ‘Yuvarlak Masa Toplantıları’ ve ‘Hıristiyan Tekkeleri’yle ilgili olarak hem övgü aldı hem de eleştirilere uğradı. Yuvarlak Masa Toplantıları, Hindu entelektüellerin felsefi tartışmalarını yürüttüğü, kast (sınıf)

sistemi içindeki Hindular arasında yaygın bir uygulamaydı. Felsefeyle başlayan, fakat daha sonra ruhsallık ve teolojiye bağlanan tartışmalar, bir odada çember biçiminde yere oturularak yapılıyordu. Fakat bu toplantılar sırasında hiçbir *tapınmaya* ya da *resmi dini öğretiyeye* yer verilmediğinden, bu tartışmaların Yas.12'deki ilkeye aykırı olduğu sonucuna varmak güçtür.

Buna rağmen, tekke (aşram) kavramını değerlendirmek daha güçtür. Jones, Hıristiyan tekkelerini kesin bir Hindu topluluğu âdeti üzerinde temellendirdi. Her ikisinde de, 'aile' adı verilen üyeler sabah 5:30'da kalkar ve özel adanma, bir takım işler, grup tartışmaları ve haftada bir gün tamamen sessizliğe yer verilen günlük programları izlerdi. Böyle bir yapının dini öğeler taşıdığı ve Yas.12'yi çiğnediği sonucuna varılabilir mi? Ya da Hinduizm çok geniş ve yaygın bir dini yapı olduğu için, Elçilerin İşleri'nde söz edilen ilk imanlılara birçok bakımından benzeyen böyle bir uygulamanın ortaya çıkması haklı görülebilir mi? Jones, kilise kurumu hakkındaki "zayıf" görüşü nedeniyle eleştirilere uğradı; ona göre kilise "göreceli" bir kavramdı. Fakat Yeni Antlaşma'da gelişmiş bir "Hıristiyan kilise yapısı"nın nasıl olması gerektiği hakkında belirgin bir tasvir bulunmakta mıdır? Benim kişisel yargım, bulunmadığı yönündedir ve bu konuda Jones'un görüşünü paylaşıyorum. Genel anlamda tekke kavramına bakarsak, belli başlı Hindu dini çevreleriyle ilişkiler bakımından uygunluk sınırlarını zorlarsa da Jones'un tekkeleri, incelediğimiz bu üç hareket arasında bana en az rahatsızlık verenidir.

1970'lerden itibaren ABD'de ortaya çıkan Mesihçi Yahudilik, bana göre çok daha sorunlu bir yaklaşımdır. Yahudi kökenli imanlılar, eylemlerini ve âdetlerini tamamen kültürel olarak sınıflandırarak Yahudilik'lerini koruma çabalarını haklı gösterir, fakat birçoğu için "Yahudilik'i korumak", Musa'nın Yasası'ndan (Tevrat'tan) veya Hahamların Yahudiliği'nden kaynaklanan *dini* âdetleri uygulamak anlamına gelmektedir.

İlk önce, Hahamların (Diaspora) Yahudiliği'nin bütün uygulamalarının, Mesih'e iman etmemişken geliştirildiği için, diğer Hıristiyanlık dışı dini uygulamalardan farklı sayılmamaları gerektiğini belirtmek istiyorum. Yohanan ben Zakkay (Zakkay oğlu Yohanan), Yabne'deki okulu ve takipçilerinin geliştirdiği "taşınır Yahudilik", hem Eski Antlaşma'ya dayalı Yahudilik'in belli öğelerini koruyan, fakat bunların ötesine geçerek pek çok durumda yeniden yorumlayan hümanist bir dini gelişimdir. Bayramlarla ilişkilendirilen pek çok tören, Talmud'un geliştirilmesi ve Yahudiler'in onun yorumlarına bağlılığı, tek gerçek Tanrı'nın vahyinden bağımsız olarak meydana geldi. Yahudi kökenli imanlılar için bu uygulamaları hoş görmek, Yas.12 ilkesinin belirgin bir ihlali anlamına gelecektir. Bunun net bir örneği şudur: Yahudi erkeklerin havralardaki toplantılara takke giyerek katılması zorunludur. Dualar ve diğer dini uygulamalar takke takılarak yerine getirilmelidir. Oysa, Yeni Antlaşma'da dini uygulamalar sırasında bir erkeğin herhangi şekilde başını örtmesi yasaktır (1Ko.11:4). Birbirine tezat bu iki âdet arasında kalan Mesihçi bir Yahudi hangi yolu seçecektir? Diaspora Yahudiliği'ni mi yoksa Yeni Antlaşma'yı mı? Kişisel olarak tanık olduğum her durumda Yeni Antlaşma yükümlülüğü yerine Yahudi uygulaması seçilmiştir ve ben bunu büyük bir sorun olarak görmekteyim.

İbraniler'e yazılan mektupta Musa'nın Antlaşması'ndan ileri gelen uygulamalar *köhne* olarak adlandırılır (İbr.8:13) ve imanlılar topluluğuna emanet edilen ruhsal gerçekliğin *gölgelerinden* başka bir şey olmadıkları ilan edilir (İbr.10:1-10). Kutsal Kitap'ın "köhne" dediği bir uygulamayı sürdürmek, bana göre en iyi ifadeyle sorgulamaya açık ve en kötü ifadeyle budalalıktır. İsa'nın kendi buyruğu uyarınca, yeni şarap eski tulumlara doldurulmamalı ve eski giysi yeni kumaş parçasıyla yamanmamalıdır (Mat.9:16-17).

Bazıları Mesihçi Yahudilik'in, Yahudi kökenli imanlılar için "özel bir imtiyaz" olduğunu savunur. Yahudi kültürünün Kutsal Kitap metinlerine dayanması ve kilise tarihi boyunca Yahudiler'in Hıristiyanlar'la yaşadıkları korkunç olaylar yüzünden, kimileri Yahudi imanlıların kültürlerini daha yavaş biçimde terk etme çabalarına karşı daha hoşgörülü olma eğilimindedir. Mesihçi Yahudilik'in gerçekten ne zararı olduğu sorulmaktadır. Özellikle sorunlu üç durumu belirteyim. İlki Ortodoks, Hasidimci ve geleneksel Yahudiler'in genel olarak Mesihçi Yahudiler'e beslediği şiddetli nefrettir. Mesihçi Yahudiler'in kendi yaklaşımları sayesinde birçok Yahudi'nin Mesih'e geldiğini iddia etmelerine rağmen, birçok gözlemci Mesihçi Yahudilik'in aynı sayıda hatta daha fazla kişinin Müjde'ye iman etmesinin önünde aşılması güç bir engel oluşturduğunu belirtir. Jeffrey Wasserman'ın *Masihçi Yahudi Toplulukları: Yahudi Olmayanlara Bu İş Kim Sattı?*⁶ adlı kitabı bu durumu örneklemektedir.

İkinci olarak, Ef.2:11-21 ve Gal.3:28 ayetlerinde ortaya konulan ilkeyi ihlal etme tehlikesi bulunmaktadır. Bu konuya aşağıda daha etraflıca şekilde değineceğim. Kısaca, Elçi Pavlus bu metinlerde Mesih'in takipçilerinin "üçüncü bir ırk" oluşturduğunu ve üyelerin artık "Yahudi" ya da "Grek" olarak ayırt edilemeyeceğini net bir şekilde belirtir.

Son olarak imanlıların genelinde benim "antlaşma karmaşası" adını verdiğim bir tehlikenin ortaya çıkma olasılığı vardır. Öğrencilerimden birinin yıllar önceki evlilik töreni hâlâ hafızamda. Bu törenin geneli Protestan bir görevli tarafından yürütülmüştü. Çiftin "karı ve koca" olarak ilan edilmesinin ardından, kilisenin arka tarafında beliren baştan aşağı Yahudi kıyafetleri giyinmiş bir "Mesihçi haham" öne doğru geldi ve çifti İbrani dilinde ve herhangi bir

açıklamaya ya da çeviriye gerek duymadan tamamen ve törensel biçimde kutsadı. Kilise sıralarından yükselen uğultu dikkat çekiciydi: “Damat mı yoksa gelin mi Yahudi?”, “Ben ikisini de Hıristiyan sanıyordum...”, “Neden müjdeci bir Hıristiyan bir Yahudi’yle evleniyor?” şeklindeki sorular törenden sonra bile devam etti. Eminim ki bu çiftin ikisi de Yahudi kökenli olmamalarına rağmen kendilerince anlamlı ve önemli bir şey yaptıklarını düşünüyorlardı. Bu durum bana, günümüzdeki bazı Hıristiyanlar’ın kolayca içine düşmeye eğimli oldukları bir “moda” ya da “heves” olarak göründü. Misafirlerin ise bu Hıristiyanlık dışı uygulama nedeniyle kafalarının karmakarışık olduğu besbelliydi.

Tartışmaya açılan bu üç yaklaşım içinde bana en çok rahatsızlık vereni “İsa camileri” oluşumdur. Bu hareket içindeki bazı misyonerler kendilerini ‘Müslüman’ olarak tanıtır. Yeni imanlılar asla ‘Hıristiyan’ ya da ‘Hıristiyanlık’a dönenler’ diye adlandırılmaz, ‘Müslüman’ olarak kalır. Bu anlayışa uygun olarak vaftiz törenleri, yeni imanlıların sosyal çevrelerinden kopacağı korkusuyla, ya ertelenir ya da tümünden kaldırılır. Bununla birlikte, yeni imanlılar ülkedeki tarihi kilise topluluklarıyla ilişki içine girmezler. ‘Cami’ adı verilen yapılarda İslami tapınma biçimleri korunur. Her gün beş kere tekrarlanan dua, Müslümanlar’la tamamen aynı zamanlarda yapılır. Başlıca tapınma, pazar günü yerine İslami adet gereğince cuma günleri yerine getirilir.

Yukarıda Mesihçi Yahudilik ile ilgili belirtilen sorunlar, her bakımdan “İsa camisi” hareketi içinde de görülmektedir. Müslüman önderler, bu türden bir misyonerlik faaliyetini aldatıcı ve “ruhsal-düşünceli” kişilere yakışmayan bir tutum olarak değerlendirmekte ve büyük öfke duymaktadır. Kimi Müslümanlar ise, İsa’nın bu takipçilerini İslam tarihi boyunca yüzlerce benzer gelmiş olan yeni bir Sufi akım olarak görür. Bu imanlılar için, Yeni Antlaşma’da açıkça belirtilen “ayrılık” ya da “karanlıktan aydınlığa çağırılma” kavramları önemli bir yer tutmaz (2Ko.6:14-18). İsa camisi oluşumunu savunanların, tamamen öznel kalan “Rab bize böyle yol gösterdi” gerekçesine ya da pragmatizme (“işe yarıyor”) başvurmaları, inancına göre, bu uygulamanın Yas.12 ilkesini ihlal ettiği gerçeğini değiştirmez. ♦ (çev: Alper Özharar)

Tövbeci Nikon¹
Demetrios J. Constantelos

Tövbeci Nikon (yaklaşık İ.S. 930-1000), Yunanlı rahip, gezgin vaiz ve aziz. Nikon, Lakedaimon’daki (Sparta’nın ön adı) Hıristiyan olmayan yerli Yunan halkına, putperest Slavlar’a ve Girit’te İslam’dan dönen halka yaptığı hizmetlerle bilinir. Anadolu’nun Polemoniake’de (Pontos bölgesinde) zengin bir ailede dünyaya geldi. 20-21 yaşlarında ailesinin malikânesinde çalışan işçilerin çalışma şartlarından o kadar büyük rahatsızlık duyar ki ailesini reddederek Amastris (Amasra) şehri yakınlarında, Parthenios (Bartın) nehri kıyısındaki Chryse Petra (Çankırı yakınlarında) manastırına sığındı. On iki yıllık manastır hayatından sonra manastırı terk ederek Anadolu’nun çeşitli kasabalarında, şehirlerinde ve bölgelerinde, Girit’te ve Yunanistan yarımadasında vaazlar vererek yolculuk etmeye başladı. İnsan doğasıyla ilgili oldukça kötümser biridir; bildirisinin ana temasını tövbeye odakladı. Bu yüzden ona *ho Metanoete* (“tövbe etmelisin”) lakabı takılmıştı. Girit’te İ.S. 961’den İ.S. 968-969’a kadar Hıristiyanlar arasında hizmet etti; bunlara adanın Araplar tarafından işgali sırasında (İ.S.827-828’den İ.S.961 yılları arasında) İslam’a dönen Hıristiyanlar da dahildi. Sonradan, Sparta’da yerleşmeden önce orta Yunanistan’da Atina, Chalkis (Eğriboz adasında) ve Thebes (İstifa) dahil olmak üzere çeşitli şehirleri ve Peloponneses’deki (More yarımadası) bazı şehirleri ziyaret etti. Bazılarının eski dini uygulamalarını ısrarla sürdüren Lakedaimon yerlileri ve Slav putperestliğine bağlı iki küçük Slav grup arasında hizmetine devam etti. Müjde’yi duyururken barışçıl ve diyalektik bir tavırla küçük gruplara seslenirdi. Sparta yakınlarında kurmuş olduğu manastırda öldü. Her yıl 26 Kasım’da anılmaktadır. ♦ (çev: Lara Özharar)

Dua Toplantıları Neden Gereklidir?

Joel Beeke¹

“Dua toplantıları Hıristiyanlar’ın gözünde daha önemli bir yer tutmadıkça kiliselerimizde asla genel anlamda daha iyiye doğru bir değişim göremeyeceğiz.” Charles Spurgeon, *Yalnızca bir Dua Toplantısı* adlı konuşmasında böyle söylemişti.

Dua toplantısı ile Spurgeon, aynı topluluğa üye Hıristiyanlar’ın birlikte dua etmek amacıyla belirli zamanlarda bir araya geldiği resmi toplantıları kastetmektedir.

Amerika’da dua toplantıları zor bir dönemden geçmektedir. Bir zamanlar ateşli şekilde Kutsal Ruh’un yönetiminde geçen bu toplu dualara, şimdi kilise üyelerinin yüzde onundan azı katılmaktadır. Kiliselerin çoğunda dua toplantıları asla düzenli olarak birlikte dua etme geleneğini kazanmamıştır.

Lewis Thompson haklı bir şekilde “Eğer bir kilisenin adanmışlığı, tıpkı bir barometre üzerinde olduğu gibi dua toplantılarında ortaya konulandan daha yukarıya çıkamıyorsa, o zaman hem topluluk önderi hem de topluluk tarafından dua toplantılarının yürütülmesine daha büyük önem verilmelidir” der.

Dua toplantılarının önemini yeniden kavramanın zamanı gelmiştir, çünkü bir arada içtenlikle dua etmeyen bir kilise gelişme ve uyanış beklentisi içinde olamaz. Reform döneminde kiliselerin vaaz ve dua amacıyla çoğu kez her gün sabah ve akşam toplantıları düzenlediklerini unuttuk mu? Koreli Hıristiyanlar’ın yılda 365 gün sabahları (yazları sabah 5’te, kışları 6’da) dua için bir araya geldikleri dönemlerde, son yarım yüzyılda dünyanın hiçbir yerinde görülmeyen çapta uyanışın Kore’de yaşanması şaşırtıcı değil mi? Eğer duayla ilgili ilk şevkimizi kaybettiysek Tanrı bizi bu konuda mahkum etsin ve nereden düştüğümüzü, nasıl tövbe edeceğimizi ve başlangıçta yaptıklarımızı nasıl sürdüreceğimizi (Va.2:4-5) hatırlamamız için bizi aydınlatsın.

John Brown Haddington’a (1722-1787) göre, dua ve paydaşlık toplantılarının imanlılara sağladıkları şunlardır:

1. Tanrı’nın yapacakları, yargıları ve gerçekleriyle ilgili bilgiyi iletmek ve artırmak (Kol.3:16; Mez.111:2).
2. Üyeler arasındaki ortak anlayışı karşılıklı olarak ifade etmek ve bunun getirilerini yaşamak (Rom.15:1-2; Gal.6:2).
3. Üyelerin birbirini kutsallık içinde yaşamak ve erdemli işlerde etkin olmak konusunda teşvik edip cesaretlendirmesi (İbr.10:24-25; Ef.4:15-16).
4. Üyelerin ruhsal armağanlarını ortak yarar için paylaşması (1Pe.4:10; Ef.4:12-13).
5. Üyelerin, sadık ve samimi gözetmenler, öğüt verenler ve birbirlerini uyaran imanlılar haline gelmesi (1Se.5:14; İbr.3:13; 10:24).
6. Üyelerin duada, tapınmada ve diğer ruhsal etkinliklerde beraberliğini sağlamak (Mat.18:19-20).
7. Birlikte dua etmek çoğu zaman uyanışı başlatan ya da artıran bir yoldur.
8. Birlikte dua etmek, imanlıları ev içinde, ulus olarak ya da dünya genelinde İsa Mesih’in krallığına adanmışlıklarını artırır.
9. Birlikte edilen dua, yoğun bir hafta içinde ruhsal bir vaha anlamına gelir.
10. Birlikte dua etmek kilisedeki birliği güçlendirir.
11. Dua toplantılarda ortaya çıkan güç, kilisenin tüm hizmetlerine yayılır.
12. Yüce başkâhinimiz olan Mesih dualarımızı toplar, mükemmelleştirerek göksel Babamıza takdim eder.
13. Birlikte dua etmek, başkalarının dualarını işiten imanlıların dua armağanları geliştirmek suretiyle bir dua eğitimi ortamı sağlar.
14. Birlikte dua etmek, Tanrı’nın mutlak yetkisine ve lütfuna olan tam bağımlılığımızı sergiler. Mesih İsa olmadan hiçbir şey yapamayacağımızı kabul eden toplu bir itiraftır.

Yukarıdakilere dua toplantılarına katılmak için daha da önemli bir sebep eklenebilir. Elçilerin İşleri’nin 4. bölümünde kilisenin zulümlere bir arada dua ederek karşılık verdiği anlatılır (bu tam anlamıyla bir kriz dönemiydi). Tanrı halkını kuşatan binbir türlü sıkıntı vardır; bunları göğüslemenin yeri ise dua toplantılarıdır. ◆

(çev: Alper Özharar)

Wayne Grudem'in *Hıristiyan İlahiyatı* adlı eseri hakkında bir İnceleme

Ken Wiest

Kaynak kitaplar imanlının Kutsal Kitap'ı ayrıntılarıyla ve bir bütün olarak anlaması için temel bilgiler sağlar. Bu nedenle Kutsal Kitap sözlükleri, atlasları, el kitapları ve dizinleri bir imanlının kütüphanesine önemli katkılarda bulunabilir. Sistematik teoloji kaynakları da bu sınıfa dahildir.

Türk kilisesi uzun yıllar boyunca bu tip kaynaklardan mahrum kaldı. Wayne Grudem'in *Sistematik Teoloji* adlı eserinin *Hıristiyan İlahiyatı* başlığı altında yayımlanması sistematik teoloji konusundaki eksikliğe cevap vermektedir. 1200 sayfa olan aslı, editör Jeff Purswell tarafından daha kullanılır olması için 500 sayfaya indirilmiştir. İçerik değiştirilmemiş, sadece dipnotlar ve daha akademik olan bilgiler çıkarılmıştır.

Grudem kitabının anlaşılır olmasını hedeflemiştir. Kitabında öğretilerin tümünü bunları destekleyen fikirler eşliğinde yeterince açıklamaktadır. Amacı öğretinin yaşamımızdaki anlamını daha derin biçimde kavramamıza yardımcı olmaktır. Bu sayede müjdecî bir kilisenin (katılımcılarının çoğunun) öğretide birlik sağlaması arzu edilmektedir.

Grudem'in kitabı, birkaç önemli eksikliğe rağmen, alışlagelmiş bir sıralamada ve düzende sunulan bölümlerden oluşur. Kitap sistematik teolojiye girişle başlar, bunu takiben Kutsal Kitap çalışması, Tanrı (ve bu bölüme dahil olarak melekler, şeytan ve cinler), insan (ve günah), Mesih, kurtuluş, kilise (ve ruhsal armağanlar) ve gelecek olaylar öğretisi gelir. Grudem'in Kutsal Ruh'un armağanlar yoluyla kilise içindeki rolüne değinmesine ve Kutsal Ruh'un Tanrılığını/özünü Üçlü Birlik başlığı altında anlatmasına rağmen Kutsal Ruh üzerine başlı başına bir bölümün bulunmaması hissedilen bir eksiklik. Sistematik teoloji çalışmalarının pek azı İsrail'i ayrı bir başlık altında inceler ve genellikle bu konuda daha tarihsel bir yaklaşımda bulunulur. Ancak Kutsal Kitap'ın yarısından çoğu Tanrı'nın İsrail'le olan anlaşmalarıyla ve ona karşı yaklaşımlarıyla doludur. Daha kapsamlı bir "sistematik" teoloji araştırması, İsrail konusunu hem anlaşmaların işlevi hem de Tanrı'nın kurtarma tasarısı içindeki yeri bakımlarından ele almalıdır. Kitapta, diğer kaynaklar için açıklamalı bir kaynakça da dahil olmak üzere üç yararlı indeks, temel ilkelerin kısa tarihçesi ve bir sözlük bulunmaktadır. Grudem her bölümün sonunda gözden geçirme ve uygulama soruları, bir ezber ayeti ve önemli teolojik kavramların bir listesini eklemiştir.

Her kitapta anlaşmaya varılan ve keyif veren noktalar olacağı gibi bazı konuların daha iyi ele alınmış olması arzu edilebilir. Elbette bazı bakımlardan yazarla okuyucu arasında anlaşmazlıklar olabilir. Bu çalışma da daha farklı değildir. Grudem sistematik teolojiyi basitçe ve akılda kalacak biçimde şöyle tanımlamaktadır: "... herhangi bir konuda 'Kutsal Kitap bugün bize ne öğretiyor?' sorusunu cevaplayan çalışmaların tümü". "Birincil" ve "ikincil" öğretileri, ya hayatımızda ve düşüncelerimizde ya da diğer öğretiler üzerinde (bir öğretiyi anlayabilmek için bir diğerinin doğru olduğunu varsaymalıyız) önemli etki bırakan öğretiler olarak açıklamaktadır. Öğretiler üzerine yapılan çalışmalar, Tanrı'ya tam anlamıyla itaat etmemiz, imanda gelişmemiz ve hatayı tanımlayarak ondan kaçınmamız için gereklidir. Grudem uygun bir yerde haklı olarak, teolojiyi nasıl çalışmamız gerektiğine işaret etmektedir. Teoloji üzerinde çalışma yapılırken duayı ve alçakgönüllülüğü ihmal etmemeliyiz. Aynı zamanda anlamak için aklımızı da kullanmalıyız, ancak deneyim sahibi olanların kitaplarından yararlanmalı ve sadece kendi aklımıza güvenmemeliyiz. Kutsal Kitap'ın tümünü tarihsel sıraya bağlı kalarak etraflıca çalışmalıyız. Tüm bunların sonucunda içimizde övgü ve sevinç olmalıdır (öğreti çalışmalarında sıkça görülmeyen bir anlayıştır!).

Grudem'in dahil ettiği bazı kışkırtıcı (yazar da böyle olduğuna yürekten katılır) sonuçlar şunlardır:

- Tanrı'yı anlamak ve O'na itaat etmek için ilahi esinleme gereklidir.
- Tanrı'nın kendisini tarih ve doğa içindeki her şeyde açıklaması yeterlidir. Bu durumda insanın kanıt "yetersizliği" konusunda mazereti olamaz. İnsan kanıtları yanlış yorumlamaktadır.
- İnsanın Tanrı'nın suretine işaret eden yaratıcılığının önemi (Grudem, müzik, bahçivanlık ve hatta bir çocuğun çizimi gibi şeyleri sıralamaktadır).
- Grudem'in Yaratılış hakkında evrime karşı kısa fakat iyi bir değerlendirmesi bulunmaktadır. Ayrıca erkek/kadın konuları hakkında güçlü bir bölüm dahil edilmiştir.

- Grudem ayrıca duanın ve duayla ilgili “sorunların” teolojik önemine de değinmektedir.
- En büyük mucize yaratılış veya diriliş değil, Mesih’in beden alışıdır.
- Tanrı’ya itaat, yaşam sürdürmekten daha önemlidir.
- İsa ilahi özünde değil, insan özünde denenmişti.
- Tanrı’ya itaat etmek için gerekli motivasyon bir ya da iki tane değildir, çoktur. Bunlar Tanrı’yı hoşnut etmeyi, ödülleri, Tanrı’ya müteşekkik olmayı, Tanrı korkusunu, Tanrı sevgisini ve tanıklığı ve diğerlerine hizmeti içerir.

Bu eleştirinin katılmadığı noktalar az sayıda olmakla beraber bazıları önemlidir. Birincisi, Grudem’in koşulsuz seçilmişlikle ilgili düşüncesini desteklemek için Rom.8:29’la ilgili yorumu: Kutsal Kitap’taki “önceden belirlenme” kavramı Grudem’in “kişisel seçim” görüşünü desteklemediği gibi koşulsuz seçimin de nedeni olamaz. Haklı olarak tövbeyi/imanı, Rab’be gelmek için “bir” eylem olarak görmesine rağmen, Grudem tövbeyi dar bir anlamda tanımlar. Kutsal Kitap, kurtuluş için edilen tövbenin sadece günaha yönelik olduğu ya da işlenen günahlar için kederlenmek gerektiği düşüncesini desteklemez. Steve Waterhouse’un “kişinin Mesih’e güvenmesine engel olan her şeyden vazgeçmesi” şeklinde tanımladığı tövbe kavramı, Kutsal Kitap’taki yer verilen tövbe anlayışına daha yakındır. Grudem’in kiliseyi “bütün zamanların” imanlılarından oluştuğunu iddia etmesi Yeni Anlaşma’da kesinlikle öğretilmez (Gal. 6:16, konunun gelişine göre bakılırsa Yahudi imanlılardan söz etmektedir). İlginçtir ki, Grudem bin yıl öncesi (premillennial) görüşünü kitabında desteklediği ve İsrail’in gelecekte bir işlevi olduğunu savunduğu halde, kiliseden söz ederken bu ayrım silikleşir. Son olarak Grudem’in ruhsal armağanlar hakkındaki görüşü, Grekçe dilbilgisi içindeki bazı önemli noktaları ve başkalarınınca yapılan eleştirileri dikkate almadığı anlaşılabilir peygamberlik tanımlaması nedeniyle bozulmaktadır.

Ancak tüm bunların yanında *Hıristiyan İlahiyatı*’nın kitaplığımızda mutlaka bulunması gereken bir kitaptır. Daha da önemlisi, Rab’le sürdürülen iman yolculuğunda mutlaka okunmalı ve değerlendirilmelidir. Biz imanlılar, Tanrı vergisi yeteneklerini sadakatle kullandığı için, Grudem’e minnet borçluyuz. ♦ (çev: Lara Özharar)

Wayne Grudem, *Hıristiyan İlahiyatı : Hıristiyan İnancının Temel Öğretileri*
(İstanbul: Yeni Yaşam Yayınları, 2005); Türkçesi Levent Kınran

Giriş

¹Uygunlaştırma tanımı: <http://africamissions.org/africa/contxSIM.html>

Sabit Mürekkep

¹ Scott Larsen, *Indelible Ink* (Colorado Springs, Colorado: WaterBrook, 2003), s. 1-2.

² Scott Hafemann, “The Argument of Second Peter,” 25-27 Şubat 2000, Wheaton, Illinois’deki College Church’un “Last Things First” adlı erkekler toplantısında sunulmuştur.

³ Sıkça aktarılan bu cümle hep F. W. Boreham’a atfedilmekle birlikte yayımlanmış özgün bir kaynaktan henüz tespit edilememiştir.

⁴ A. W. Tozer, “Books of the Century,” *Christianity Today* (24 April 2000); s. 92’de alıntılanmıştır.

⁵ Ayrıca bkz. Ef. 4:22-24; Kol. 3:2; Flp. 4:8; 1Ko. 14:20.

⁶ T. S. Eliot, “Religion and Literature,” *The Christian Imagination: The Practice of Faith in Literature and Writing*, ed. Leland Ryken (Colorado Springs, Colorado: WaterBrook, Shaw, 2002), s. 201-2.

Galatyalılar

¹ Kaynakça: Alan Cole, *Galatians* (Leicester: InterVarsity, 1989), Ronald Y.K. Fung, *The Epistle to the Galatians* (Grand Rapids, Michigan: Eerdmans, 1988); Douglas Moo *The Epistle to the Romans* (Grand Rapids, Michigan: Eerdmans, 1996).

Bir Türk Teolojisine Doğru

1 U1-U6 kavramının açıklanışı Joshua Massey’in aşağıda ismi verilen kitapta s.114-126’da yer alan *The Amazing Diversity of God in Drawing Muslims to Jesus* adlı makalesinden özetlenmiştir.

2 Asya’daki uygunlaştırma çalışmalarını incelemek için Dr. Phil Parshall’ın, *The Last Great Frontier, Essays on Muslim Evangelism* (Queson City, Filipinler: Open Doors, 2000) adlı kitabı iyi bir başlangıçtır. Dr. Parshall, kişisel olarak tanıdığım ve ailesiyle beraber tam bir adanmışlıkla kendilerini Müslüman insanlara adanmış biridir. Kendisinin Bangladeş’teki çalışmaları geniş yankı uyandırmıştır. Her ne kadar bu model Türkiye’ye uymasa da ondan öğrenebileceğimiz çok şey vardır. Yine bu konuyla ilgili birçok basılmış kitabı bulunmaktadır.

3 Globalleşmenin ve modernizasyonun İslamiyet üzerine etkilerini daha iyi anlamak için Bob Hitching'in *McDonalds, Minarets and Modernity* (Carlisle, Cumbria, UK: Spear Publications, 1996) adlı kitabı önemli bir kaynaktır.

Onlar Gibi Tapınmamalısınız

¹ Larry Poston, "'You Must Not Worship in Their Way': When Contextualization Becomes Syncretism" Evangelikal Misyoloji Cemiyeti'nin 23-25 Eylül 2004 tarihinde St. Louis'te yapılan yıllık toplantısında sunulmuştur.

² Loraine Boettner, *Roman Catholicism* (Philadelphia: Presbyterian and Reformed Publishing Company, 1962)

³ Carol Harris-Shapiro, *Messianic Judaism* (Boston: Beacon Press, 1999)

⁴ Erich Bridges, "Of 'Jesus Mosques' and Muslim Christians", *Mission Frontiers Bulletin*, July-October 1997.

⁵ Phil Parshall, "Danger! New Directions in Contextualization", *Evangelical Missions Quarterly*, October 1998.

⁶ Jeffrey Wasserman, *Messianic Jewish Congregations: Who Sold This Business to the Gentiles?* (Lanham, MD: University Press of America, 2000)

Tövbeci Nikon

¹ "Nikon the Metanoite" Demetrios J. Constantelos, *Biographical Dictionary of Christian Missions*, ed. Gerald H. Anderson (Grand Rapids, Michigan: Eerdmans, 1999), s. 496.

Dua Toplantıları Neden Gereklidir?

¹ "The Need for Prayer Meetings", Joel Beeke, *Reformation Today* No. 208 (Nov-Dec 2005), s. 27-28.